

Χρήστος ΓΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ (ΚΙΤΣΟΥΛΑΣ)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Ο.Π.Ι.ΔΗ.Χ.: NORAND_CHKITSOUL

(Απομαγνητοφώνηση από Σταυρούλα Χριστουλάκη 30/11/21)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΕΣ: **ΝΟΡΑ ΑΝΔΡΕΑΔΗ (ΝΑ), ΝΑΣΣΗ ΣΙΑΦΑΚΑ (ΝΣ), ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΚΟΣ (ΓΚ)**

Αφηγητής: **ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ (ΚΙΤΣΟΥΛΑΣ) (ΧΚ)**

00:00:50 Το σπίτι στο Χαλάνδρι και περιγραφή της περιοχής. Τα πεθερικά του ήταν Αρβανίτες.

(ΧΚ) Τι θέλετε; Από πού ν' αρχίσουμε;

(ΝΑ) Κύριε Χρήστο, θα αρχίσουμε, εμείς είμαστε η Ομάδα της Προφορικής Ιστορίας του Χαλανδρίου...

(ΧΚ) Μάλιστα...

(ΝΑ) Και μαζεύουμε μαρτυρίες από τους παλιούς Χαλανδραίους...

(ΧΚ) Ναι! Να σας...

(ΝΑ) ...για τη ζωή τους...

(ΧΚ) Να σας πω δηλαδή απ' τον καιρό που ήρθα στο Χαλάντρι.

(ΝΑ) Όχι. Να μας πείτε πρώτα απ' όλα τ' όνομά σας για να γραφτεί...

(ΧΚ) Χρήστος είμαι, ναι.

(ΝΑ) Χρήστος Κίτσουλας...

(ΧΚ) ...Κοτζαμάνης, το Κίτσουλας δεν είναι, Κιτσούλας, είμαι γραμμένος για να μάθετε κι αυτό... Το μαγαζί ήταν ένα μακρινάρι. Από 'δω μέχρι πέρα, με πλίθες και ξέριες, τα παλιά. Ε..., εγώ ήρθα στην αδερφή μου, δίπλα στα..., το '50. Στα δεκάξι μου, εκεί πέρα. Και ότι..., αυτό το σπίτι, το απέναντι, ήτανε το μισό σπίτι. Τα άλλα όλα ήτανε τα περιβόλια του Μηλίγγου, λέγανε, τσιφλικάς ο Μηλίγγος, ήταν εκεί πέρα, κι από 'δω όταν έβγαινες στην πόρτα, ας πούμε, προχώραγες έβλεπες μέχρι την Αγία Βαρβάρα, άδειο ένα πράγμα, στην Κηφισίας ήταν μόνο οι αγελάδες του Αλούπη. Δεν ξέρω αν ξέρετε τον Αλούπη που ήτανε ποδοσφαιριστής, κι αυτοί, είχε αγελάδες τον καιρό εκείνο. Τ' άλλα ήταν κάτι σπαρτά που σπέρναν ο κόσμος, και ήτανε ένα άδειο μέρος. Από δω, ο δρόμος ήτανε η παλιά η Εθνικής Αντιστάσεως, η τώρα, ήτανε δρόμος λέμε, αλλά με την κατοχή έπρεπε να φοράς και μαγιό και γαλότσες να περάσεις. Λακκούβες. Ε, ο δρόμος αυτός, τα πεύκα, μου είπαν ότι τα είχαν επί Μεταξά, τα είχανε βάλει. Τα πεύκα που είχε ο δρόμος αυτός ήταν ο πιο κεντρικός τότε. Από 'δω κάτω είχε κάτι παλιά σπίτια όπως και της αδερφής μου, ας πούμε, και τούτο 'δω της πεθεράς μου, που ήταν τα πεθερικά μου, να μη σας πω, μην ξεχνάμε ότι ήταν Αρβανίτες. Και η πεθερά μου απ' τα Σπάτα, ο πεθερός μου από τους Αγίους Αποστόλους.

00:02:49 Πώς έγινε το πρώτο μαγαζάκι.

(ΧΚ) Και εδώ δίπλα ήτανε το οικόπεδο αυτό που έχουν γίνει τέσσερα σπίτια, τέσσερις πολυκατοικίες, ήταν τη Κωνσταντάραινας, του ηθοποιού. Κι αυτό το οικόπεδο που 'χω αγοράσει εγώ και ένα διαμπερές οικόπεδο μέχρι τον άλλον δρόμο... Η Κωνσταντάραινα είχε ένα σπίτι. Αυτή ήτανε απ' την Μικρά Ασία, είχε ένα σπίτι εδώ απ' τα παλιά τα σπίτια, κανονικό, μεγάλο βέβαια αλλά τα παλιά τα σπίτια και ήταν και ένας άλλος που ήταν ένα αντρόγυνο άκαρποι και μέναν στη γωνία εκεί, ήταν ένα σπίτι, το οποίο χαλάστηκε και έχουν γίνει τώρα τα μαγαζιά... Αυτοί λένε της πεθεράς μου να μας κόψει ένα κομμάτι εδώ στο μακρινάρι αυτό, να καθόμαστε να παίζουμε, μόλις φύγαν οι Γερμανοί. Να παίζουμε κανένα χαρτάκι, να πίνουνε κανένα ποτηράκι και τέτοια. Από 'δω πέρναγαν παλιατζήδες, φαράδες, μανάβηδες, όλοι. Ξέρεις αυτός ο δρόμος τι γινόταν! Χωματόδρομος βέβαια. Από 'κει κάτω κάτι σκόρπια σπίτια, σαν τα δικά μας, να πούμε. Λέει η πεθερά μου «Δεν έχω ούτε ποτήρια, ούτε πιάτα, ούτε πιρούνια.» Λέει «Θα σου δώσουμε εμείς.» Γιατί ήταν πιο καλοστεκούμενοι αυτοί, ας πούμε. Της δίνουν... Οπότε και η πεθερά μου ήταν δραστήρια παρ' ότι ήταν και αρρωστήρα, ήταν δραστήρια. Ο πεθερός μου ήταν πηγαδάς, και το 'κανα το μαγαζάκι.

00:04:08 Το λεωφορείο της Πάουερ από την Κηφισίας και το πρώτο λεωφορείο από τα Βριλήσσια. Για ψωμί πήγαιναν σε φούρνο στη Φιλοθέη ή στη Μαρμαριώτισσα.

(ΧΚ) Εγώ όταν ήρθα το βρήκα το μαγαζάκι, για το δρόμο που σας είπα δεν περπατιόταν τότε... Τον καιρό εκείνο πηγαίναμε και βγαίναμε στην Κηφισίας για να πάρουμε τη Πάουερ, η εταιρεία που είχε τα τραμ κι αυτή είχε εκεί πέρα, για να πάμε στην Αθήνα. Ο δρόμος αυτός όταν..., μετά από λίγο του ρίξαν και βουλώσαν τις τρύπες αλλά έβαλε ένα αμάξι εκεί απ' τα Βριλήσσια. Τα Βριλήσσια ήτανε..., τα ξέραμε για Φραγκοκλησιά τότε. Και μπήκε ένα αμάξι από 'κει, το οποίο πέρναγε, μέχρι την Αγία Βαρβάρα έπαιρνε. Από την Αγία Βαρβάρα και κάτω δεν έπαιρνε. Κατάλαβες; Να πάρουμε ας πούμε, σε φούρνους και σε τέτοια έπρεπε να πάμε στη Φιλοθέη. Έπρεπε να πάμε στη Φιλοθέη του Καλυβόπουλου που ήταν και τερματοφύλακας, αν τον είχατε ακούσει, κι ένα εκεί πάνω του Μπουρατζή που ήταν μετά την Μαρμαριώτισσα εκεί πέρα, σ' ένα... που είναι σε μια εκκλησία που είναι σ' ένα μεγάλο οικόπεδο εκεί πέρα και πηγαίναμε τα ταψιά και τα πηγαίναμε από 'κει για να... Κάθε Σαββατοκύριακο η συμπεθέρα που είχα κάνει, με έπαιρνε εμένα, που ήμουνα, ας πούμε, παλικαράκι του καιρού και πηγαίναμε στην Αθήνα να ψωνίσουμε. Φορτωμένοι από 'κει κάτω, ερχόμαστε εδώ, και μετά παίρνα... αυτό. Μετά τον δρόμο αυτόν τον φαρδύνανε λίγο, ήταν όλο μουριές γύρω-γύρω και τέτοια, απ' τα Σίδερα και κάτω, τον φαρδύνανε, κόψαν τις μουριές και είναι κανονικός δρόμος. Να σας πω αυτά που γίνανε. Από 'δω σας είπα...

00:05:39 Το επώνυμό του είναι Χρήστος Κοτζαμάνης. Το Κιτσούλας (και όχι Κίτσουλας, όπως πολλοί τον λένε) ήταν το αρβανίτικο όνομα του πεθερού του.

(ΝΑ) Δεν μας είπατε το όνομά σας, τ' όνομά σας το κανονικό, και πώς...

(ΧΚ) Χρήστος Κοτζαμάνης είναι το επώνυμο. Και το Κιτσούλας βγήκε γιατί ο πεθερός μου ήτανε Χρήστος κι οι Αρβανίτες τον Χρήστο τον λένε Κίτσο. Κίτσο από 'δω Κιτσούλας από 'δω, Κίτσο απ' την άλλη τον κάναν Κιτσούλα. Τώρα μ' έχουν ξαναβαπτίσει και με 'χουν κάνει και Κίτσουλα. Κατάλαβες; [Γελάει] 'Ό,τι θέλουν το 'χουν χαλάσει.

(ΓΚ) Ο μικρός Κίτσος. [Γέλια]

(ΧΚ) Κατάλαβες;

00:06:01 Τα πρώτα χρόνια έμενε στην αδερφή του και δούλευε ως τσαγκάρης στο μαγαζί του γαμπρού του που ήταν στην πλατεία. Γνώρισε τη μέλλουσα γυναίκα του.

(ΧΚ) Εγινα γαμπρός, ας πούμε, πήρα την κόρη, κατάλαβες; Έμενα στην αδερφή μου... Και γνωριστήκαμε με τη συγχωρεμένη, έχει πεθάνει κιόλας, θεός σχωρέστηνα και δούλευα τότε και σε δυο δουλειές. Στην αρχή ήρθα σαν τσαγκάρης και δούλευα με τον γαμπρό μου.

00:06:15 Δύσκολη παιδική ηλικία στη Μυτιλήνη.

(ΝΣ) Θα μας πείτε πριν όμως για τη μητέρα σας, για τον πατέρα σας, από πού ήρθατε, να ξεκινήσουμε από πιο πριν.

(ΧΚ) Είμαι απ' τη Μυτιλήνη, Μόλυβος ή Μήθυμνα γιατί έχει δυο ονόματα το αυτό. Ο πατέρας μου ήταν γεωργός. Έκανε πέντε κόρες σερί και ήθελε να κάνει γιο κι ας πεθάνει. Τον έκανε και το πέτυχε. Μετά από ένα χρόνο πέθανε. Πέθανε. Λοιπόν, η πρώτη κόρη ήταν αρραβωνιασμένη. Εγώ ήμουν μικρότερος. Οι πέντε κόρες προηγήθηκαν. Γεννήθηκα 7 Μάρτη του '33. Μόλις περπάτησα άρχισε η Κατοχή. Βγήκα κατευθείαν στη δουλειά να μαζεύω χόρτα για να ζήσουμε. Γιατί δεν είχε τίποτα άλλο εκτός από χόρτα μεσημέρι βράδυ και το καλό ήταν ότι ο πατέρας μου σαν παλιός πολεμιστής είχε πάρει ένα... του 'χανε δώσει ένα χωράφι ο Βενιζέλος τότε, το πλήρωσε με ομόλογα, που έλεγαν τον καιρό εκείνο. Λοιπόν! Είχαμε ένα χωράφι που είχε ελιές, είχε και περιβόλι μέσα που το καλοκαίρι είχε πέσει σ' ένα που γέναμε συμπέθεροι, ο κλήρος ο δικός τους που γίναμε μετά συμπέθεροι, και είχε νερό που πότιζε μια μέρα αυτός και μια μέρα εγώ. Λοιπόν, το χτήμα είχε μέσα και ροδιές, και συκιές και ελιές, και όταν βγήκε το καλοκαίρι και αρχίσανε να θερίζει σιτάρι και τέτοια, δεν είχαμε και μας είχε στοιχίσει πολύ το ψωμί. Δεν υπήρχε, πείνα και των γονέων. Και όταν..., το καλοκαίρι τέλος πάντων τα βολέψαμε τα περιβόλια κι όλα αυτά και η μάνα μου ήταν πολύ γερός άνθρωπος, κατάλαβες; Πέθανε, αλλά

(ΝΣ) Πώς λεγόταν η μητέρα; Η μητέρα, τ' όνομά της...

(ΧΚ) Δέσποινα την λέγανε και πέντε αδερφές είχα Μαρία, Στέλλα, Νίκα τη λέγαν την μεγάλη και Ελένη την προτελευταία που πέθανε τώρα. Ύστερα, που λες, ο γαμπρός μου.... άρχισα να δουλεύω τσαγκάρης. Μετά, αυτή που σας λέω, ο ένας που....

(ΝΑ) Απ' τη Μυτιλήνη γιατί φύγατε...

(ΧΚ) Φύγαμε το '50 έφυγα από 'δω. Έκανα... να σου πω ότι έκανα και δυο χρόνια, δυο τάξεις έκανα και διπλές γιατί φύλαγα πρόβατα στο βουνό, ξυπόλητος και νηστικός. [Ακατάληπτο ... πρόβατα με τον μπάρμπα μου και 'γω παράταγα το σχολείο και πήγαινα για να κάνω..., και τις έβγαλα διπλές αυτές. Δεν πέρασα, στο τέλος πήρα «άριστα» και «κοσμιότητα». Εντάξει, έχω κι αυτό το... το... αυτό. .

00:08:34 Μετά το τσαγκαράδικο του Κόλλια Άγγελου, έπιασε δουλειά σε βιοτεχνία που έφτιαχνε πλαστικά «πάρτα όλα» και χερούλια σε κατσαρολικά.

(ΧΚ) Και σου λέω ξεκινάει τα... αυτά, έπιασα... αφού δούλεψα τσαγκάρης κάπου ενάμισι χρόνο με τον γαμπρό μου... Αυτός ο τελευταίος... .

Εδώ στο Χαλάνδρι. Εδώ ήταν μια...

(ΝΣ) Σε ποιο τσαγκάρικο; Μπορείτε να μας πείτε λίγο; Σε ποιο τσαγκάρικο;

(ΧΚ) Στο γαμπρό μου, στο γαμπρό μου. Είχε μαγαζί ο γαμπρός μου.

(ΝΣ) Πώς λεγότανε;

(ΧΚ) Κόλλιας Άγγελος ήτανε, λεγότανε. Στην πλατεία Χαλανδρίου ήτανε, ναι. Και μετά σταμάτησα, άνοιξε αυτός που σας έλεγα ότι είπε της πεθεράς μου να κάνουν, να τους αφήσουν να κάνουν εδώ... Αυτός ήταν ένας άκαρπος, ας πούμε, παιδιά δεν είχανε και άνοιξε ένα μαγαζί, ένα αυτό.... μαγαζί λέγοντας ότι αυτό... ότι κάνανε κάτι πλαστικά. Ήταν τότε τα «Πάρτα όλα» τα θυμάσαι τα σβουράκια καθόλου που γυρίζαν...

(ΝΣ) Πάρτα όλα, ναι!

(ΧΚ) .. τέτοια, στο φινάλε προχωρήσαμε, κάναμε τα χερούλια που έχεις στα τηγάνια σου, στα μπρίκια, όλα αυτά. Κάναμε τέτοια. Και πήρα εκεί και δούλευα και έκανα... Δούλευα εκεί εργολαβία, δούλεψα τριάντα ένα χρόνια εκεί, δούλευα κι εδώ και μεσημέρι και βράδυ.

00:09:43 Περιμένοντας να πάει φαντάρος άργησε να παντρευτεί. Με δυσκολία και με τη μεσολάβηση γνωστών κατάφερε να πάρει το δάνειο που του είχε εγκριθεί για να τελειώσει το χτίσιμο του σπιτιού και να βάλει και το ρεύμα.

(ΧΚ) Τον καιρό που είχα το κουτουκάκι προσπαθούσαμε... αρραβωνιάστηκα στο τέλος με την κυρία, άντε σήμερα θα παντρευτούμε, ήμουν προστάτης. Κι έλεγα «*Σήμερα θα πάμε φαντάροι, αύριο θα πάμε φαντάροι, άντε να χτίσουμε κι άντε να χτίσουμε...*», δεν μπορούσαμε να στήσουμε... Καμιά φορά ο κουνιάδος είχε..., αφού παντρεύτηκα πια, γιατί είπα «*Άντε να παντρευτούμε, να πάει στο διάλο...*», γιατί είχα έξι χρόνια αρραβωνιασμένος, δεν θυμάμαι, κόντεψα να σαραντίσω, που λένε. Και ξεκινήσαμε, το γκρεμίσαμε, συμφωνάμε με τον αυτόν... με τον εργολάβο να μας ρίξει τα μπετά πρώτα του μαγαζιού, και να του πληρώσουμε τα μπετά και μετά τα άλλα τα πληρώνουμε λίγα, λίγα. Εγκρίνεται ένα δάνειο στο..., θεός σωτήριον πέθανε τώρα πρόσφατα ο κουνιάδος μου, είχε τρία παιδιά αυτός κι εγώ έκανα αίτηση για δάνειο αλλά είχα δύο και δεν μου δίνανε. Αυτός με τρία πήρε. Βασιζόμαστε στο δάνειο και ξεκινάμε και χτίζουμε. Μόλις μας έδωσε εκατό χιλιάδες στην αρχή, μετά δεν δίναν τίποτα...! Αρχίσαν και δουλεύανε, είχαν κι ένα... πότε δεν είχα φως, δεν μπορούσα να βάλω. Κάναν τη βλακεία, δεν τα ξέραμε εμείς, και τον καιρό εκείνο επίσης υπήρχε, πλήρωσε η οικοδομή, έπρεπε το φως που είχες να το κρεμάσεις σε μια πλάκα, σ' ένα ξύλο, κάπου εκεί πέρα και να του λες να το συνδέσει μετά εκεί πέρα. Κάναμε τη βλακεία και το κόψαμε. Μετά παρακαλάγαμε δεν ερχόνταν να μας το βάλουνε. Είχα πάρει κάτι, φως λίγο από την αδερφή μου και αρχίσαμε και..., για να ξεκινήσουμε κι από 'δω γιατί χρωστάγαμε. Αρχίσαν και χτίζαν τα γραμμάτια. Θεός σωτήριον, γιατί είναι όλοι πεθαμένοι, κάποιος που ήτανε φίλος με τον ανιψιό μου, ο γιος του, δηλαδή, ήτανε στις Εφορίας των κινηματογράφων που κόβαν τα... Πιάνανε συζήτηση «*Βρε συ, Κίμων, του λέω έτσι κι έτσι... Ξεκινήσαμε, μου δώσαν εκατό χιλιάδες και τώρα έχω μαγκώσει και θ' αρχίσουν σε λίγο τα γραμμάτια και δεν έχω λεφτά.*» Μου λέει «*Πού είναι;*» Λέω «*Στην Αγροτική Τράπεζα αυτό...*» Μου λέει «*Τη Δευτέρα να σε πάρω...*» Με παίρνει τη Δευτέρα, πάμε στην Αγροτική, είναι στους Αμπελοκήπους, αυτό το μεγάλο κτήριο ήταν τότε, ήτανε ένας ξάδερφος της γυναίκας του. Πάμε εκεί πέρα και λέει «*Ρε συ, εδώ...*» λέει «*...ο άνθρωπος, του τάξαν, του κάναν αυτό και τώρα θα τον κλείσουν μέσα και δεν μπορεί να*

πάρει τα λεφτά!» Εντάξει. Το κεντρικό ήταν στην Ακαδημία. Την άλλη μέρα το πρωί, στην Ακαδημία, τα γράφουνε όλα, εγκρίνουν το..., αλλά το εγκρίναν στο όνομα του κουινιάδου μου. Γιατί αυτός είχε τρία παιδιά. Τέλος πάντων. Αρχίσαμε και παίρναμε τα λεφτά και προχωράγαμε, θεός σχωρέστους, αυτοί που ήτανε... Μετά δεν μπορούσαμε να πάρουμε...

(ΝΑ) Ποια χρονιά; Πότε ήτανε περίπου αυτό;

(ΧΚ) ...το φως! Αυτό, το ... ήταν περίπου..., παντρεύτηκα το '61 γιατί εκεί ... πριν... πριν το '60 ήταν αυτά τα πράγματα. Ναι. Και ήρθε το φως. Δεν μπορούσαμε να πάρουμε το φως. Η ΔΕΗ τότες, κάργα οι οικοδομές, δεν ερχότανε. Τα 'χα πληρώσει τα φώτα, όλα εντάξει, ερχόταν... Για να σου πω ότι έκανα κι άλλες δουλειές εκεί που δούλευα. Ερχόνταν οι γυναίκες και οι νοικοκυρές, τους έβαζα στα τηγάνια τους χερούλια και πληρώνανε εξτρά δηλαδή αυτό, καθάριζα τα τηγάνια τους, είχα κι ένα κετσέ, που το λέγαμε αυτό εκεί πέρα, τα καθάριζα τα μαύρα, ίσιωνα τους πάτους και με κοροϊδεύαν κιόλας. «Τα καθαρίζεις, τ' αυτώνει, φτιάχνεις και τους πάτους...!» Κοροϊδεύανε οι άλλοι. Και ήρθε μια μέρα και μου 'φερε κάτι κατσαρόλες να του φτιάξω. Αυτός τον είχα δει που δούλευε στη ΔΕΗ. Στα γραφεία όμως. [Ακούγεται ήχος από κινητό τηλέφωνο Του λέω «*Με συγχωρείς, στη ΔΕΗ δεν δουλεύεις;*» Λέει «*Δούλευα, έχω πάρει τώρα σύνταξη. Θες τίποτα;*» Αμέσως πρόθυμος. Λέω «*Αυτό κι αυτό μου συμβαίνει.*» Παίρνει τα στοιχεία, μου λέει «*Έχεις πληρώσει;*» «*Έχω πληρώσει!*» Πάει στη ΔΕΗ, τα κανονίζει κι έρχεται και μου λέει «*Αύριο το πρωί θα είσαι στην πόρτα στο μαγαζί σου. Θα ρθούνε να στο βάλουν το φως.*» Κι ήρθαν, γλιτώνω κι απ' αυτά. Με δυο καλούς ανθρώπους που έμπλεξα, κατάλαβες; Και τους συγχωράω.. Ας είναι ελαφρύ το χώμα τους. Ε, και μετά παντρευτήκαμε... Περίμενα αρραβωνιασμένος, δεν ξέρω και λέω καμιά φορά «*Άντε, ας πάει στο διάλο, να πάμε να παντρευτούμε γιατί δεν είχα χτίσει ακόμα τα [ακατάληπτο !]*» και λέω «*Ας πάει στο διάλο, δεν γίνεται, η δουλειά!*» Παντρευτήκαμε.

(ΝΣ) Να ρωτήσω κάτι εγώ;

(ΧΚ) Έλα!

(ΝΣ) Λίγο για τη γυναίκα σας, πώς ...

(ΧΚ) Ε, αυτό θα σας πω τώρα, εκεί καταλήγω.

(ΝΣ) ... πώς γνωριστήκατε, πώς...

(ΧΚ) Εδώ σου λέω, αφού ήρθα δίπλα στην αυτή.... Άρχισα να μπαίνω και να βγαίνω.... Κατάλαβες;

(ΝΣ) Πώς τη λέγαν;

(ΧΚ) Χρυσούλα τη λέγαν, Χρήστος εγώ, κατάλαβες; Και καλός άνθρωπος, θεός σχωρέστηνε, εργατική, δούλευε κι αυτή εδώ χάμω, ό,τι μπορούσε η μάνα της κι αυτή, όπως και η κόρη μου έχουν βγει απ' αυτούς. Δηλαδή να σου πάρουν..., να σου δώσουν και το βρακί τους, να το πω στην καθαρεύουσα. Λοιπόν! Δουλέψαμε, παντρευτήκαμε καμιά φορά. Εγώ ήμουνα προστάτης. Γιατί είχε πεθάνει ο πατέρας μου. Δεν υπήρχε. Και περίμενα τώρα να με πάρουν φαντάρο! Είμαι κλάσεως του '54, είχε πάει το '61 μπήκε και δεν με είχανε πάρει. Και λέω «*Αϊντε στο διάλο, θα παντρευτούμε γιατί δεν γίνεται!*» Μόλις κάνουμε, το δημοσιεύουμε στην εφημερίδα για να παντρευτούμε και ξέρω τι, μου 'ρχεται το χαρτί να πληρώσω το στρατιωτικό. Αν είχα

μαζέψει κάτι ψιλιάτικα, εκεί πέρα, πήγα και τα 'δωσε 'κει πέρα , να γίνει ο γάμος, όπως θέλει ας γίνει! Και τα 'δωσα εκεί πέρα και πληρώνω και παντρευτήκαμε. Και ξεκινήσαμε έτσι σιγά-σιγά, δόξα τω θεώ, τα καταφέραμε και μπήκαμε σ' ένα δρόμο. Μετά, εδώ το μαγαζί είναι μισό-μισό...

(NA) Δεν πήγατε φαντάρος, ε;

(ΧΚ) Όχι, δεν πήγα. Πλήρωσα και το υπόλοιπο μετά. Έδωσα προκαταβολή τότε και μου το πήραν το υπόλοιπο μετά.

(NA) Γιατί όμως;

(ΧΚ) Γιατί ήμουν προστάτης! Και τους προστάτες πήρανε μόνο τους μορφωμένους τον καιρό εκείνο. Εγώ ήμουν του δημοτικού. Κατάλαβες; Ήρθε ο καιρός βέβαια τα πλήρωσα τα άλλα...

00:15:49 Το μαγαζί ήταν μισό-μισό με τον κουνιάδο του μέχρι το 1995. Τώρα το έχει ο γιος του.

(ΧΚ) Το μαγαζί, εν τω μεταξύ, να σας διευκρινίσω ότι είναι μισό-μισό με τον κουνιάδο μου. Ήταν η συγχωρεμένη κι ο αδερφός της. Λοιπόν! Όταν έγινε η..., γράφτηκε, μετά χτίσαμε ας πούμε σ' αυτό τα μαγαζιά και τέτοια, μπήκαμε σ' ένα δρόμο, τέλος πάντων, και είχαμε..., δουλεύαμε τα δυο τ' αντρόγυνα μέχρι το '97..., '95. Μετά χωρίσαμε. Δηλαδή και τώρα εξακολουθεί ο γιος μου, γιατί και 'γω είμαι ογδόντα εφτά τώρα. Ο γιος μου έχει το μαγαζί. Και του..., του 'δωσα τότες, θυμάμαι ήθελε, μας είχανε πει ότι θέλουνε να το πάρουν με είκοσι πέντε εκατομμύρια, και του 'δωσα τα δωδεκάμισι αυτουνού και ξοφλήσαμε, μπήκαμε στο δρόμο μας. Και..., ε, τώρα εγώ δούλεψα αυτά τα χρόνια, δούλεψα σου 'πα και δω και απάνω!

00:16:44 Δούλευε σε δυο δουλειές. Η περιπέτεια με την ασθένεια της γυναίκας του.

(ΧΚ) Δυο δουλειές. Κι εδώ δούλεψα μεσημέρι-βράδυ, απάνω πήγαινα και δούλεψα εργολαβία, τα 'χα κανονίσει τα πράγματα, πήγαινα, δεν ξέρω, ότι ώρα ήθελα κι έμπαινα κι έφτιαχνα τα απαιτούμενα, είχαμε συμφωνήσει, ας πούμε, θα βγάλω δέκα ποτήρια, δέκα πιρούνια, ξέρω 'γω, κι από 'κει και μπρος θα είναι τα δικά μου περισσότερα. Είχα και όρεξη να κερδίσω γιατί τα [ακατάληπτο και δεν ξέρω.... και πήγαινε έτσι το πράμα... Οπότε τράβηξα πολλά με τη συγχωρεμένη, δεν έκανε καρκίνο, αλλά έπαθε..., να σου πω τι την είχε κάνει. Αμυγδαλές είχε, στομάχι στα δέκα οχτώ της, είχε κάνει τέσσερις, πέντε κήλες, ομφαλοκήλες έβγαζε. Το 'χε η μάνα της, το πήρε κι αυτή. Ήρθε, ήρθε, ήρθε το πράμα ν' ανοίξουν τα ποδάρια της, με κορόιδευε ένα κέρατο, που... να τώρα τον έχει πάρει ο διάολος, που... σπούδασα τους γιους του στο Κολωνάκι, ανοίξαν τα ποδάρια της, είχε ανοίξει το ένα. Την πήγαινα κάθε βράδυ στις δώδεκα η ώρα πήγαινα και την έπαιρνα και αντί να της κάνει αλλαγές και τέτοια, «θα το χειρουργήσω και θα το χειρουργήσω..., τώρα θα πάω στο Λονδίνο και θα βρω μια καινούργια αυτή... που' χε βγει...», το αφήνει, το αφήνει, ανοίγει και τ' άλλο. Ψώφαγε στους πόνους η γυναίκα. Έχω πληρώσει... Γιατί όλο ντεπόν, πήγαινα...

(NA) Είχε ζάχαρο; Είχε διαβήτη;

(ΧΚ) Ευτυχώς, ζάχαρο το 'χα εγώ. Ευτυχώς! Αν είχε ζάχαρο θα είχε πεθάνει πολύ πριν. Όλα τα 'χε. Σας λέω, ναι, με εγχείρηση έκανε δυο γέννες! Είχε και το στίγμα τής... του αίματος. Έκανε εγχείρηση στομάχι, εγχείρηση σκωληκοειδίτη..

[Μικρή διακοπή

(ΧΚ) Είχε... την εγχείρηση την έκανε στομάχι. Έκανε σκωληκοειδίτη. Έκανε αμυγδαλές. Έκανε δυο γέννες. Και τις γέννες βοηθήσαμε για να τις κάνει, γιατί είχε το στίγμα. Και μετά, στη... μόλις την έκανε την κήλη, έπεσε σε καλούς μαστόρους, ξανάβγαινε κατ' ευθείαν. Τρεις φορές ομφαλοκήλη. Στο τέλος βρήκα έναν γιατρό, τον πλήρωσα και είκοσι πέντε χιλιάδες τότες, στο... δεν θυμάμαι πώς το λέγαν. Μου φαίνεται είχε πάει μετά στην..., στο... Αιγάλεω, σ' αυτό εδώ και πέθανε εκεί πέρα. Και, τέλος πάντων, αυτός μου 'κανε καλή δουλειά. Κράτησε. Αλλά ανοίξαν τα ποδάρια, ψόφαγε στους πόνους, αναγκάστηκα...

(ΝΑ) Αυτό πώς ανοίξαν τα ποδάρια;

(ΧΚ) Απ' την..., απ' την αυτή...., είχε κακή κυκλοφορία το αίμα. Κατάλαβες; Κι ήθελε φτιάξιμο από χειρουργό απ' την αρχή. Με γέλασε αυτός ο πούστης που σου λέω στο αυτό... και στο τέλος κανονίσαμε να χωρίσουμε και τα κρεβάτια μας γιατί κοιμόταν και έκανε και κακό, στριφογύριζε και ανοίγαν τα ποδάρια της. Ακουμπούσε απάνω στα δικά μου τα πόδια και με το πάλεμα κι αυτά ανοίξαν τα ποδάρια. Και κοιμόμουνα χωριστά εγώ, έχουμε δυο δωμάτια και ακόμα έχω το διπλό κρεβάτι, κι αυτό το διπλό το κρεβάτι από 'κει. Ήρθε, ήρθε, ήρθε να πάει, στο τέλος κατήντησε, έπαθε άνοια και στο τέλος [Χαμηλώνει τον τόνο της φωνής του καταντήσαμε να της ανοίξουμε και το πλευρό να την ταΐζουμε το φαί... Κατάλαβες; Η οποία πήγε μια μέρα και συγχωρέθηκε και πέρασε και τα...

00:20:02 Έχει δύο παιδιά και τέσσερα εγγόνια.

(ΧΚ) Έχω κάνει δυο παιδιά, τη Μαρία που έχω δυο εγγόνια αγόρια, έχω κάνει και το Δημήτρη που έχει το μαγαζί και έχει δυο αγόρια κι αυτός. Αυτή είναι η ιστορία μου, γενικά. Ναι. Και τώρα δουλεύω ακόμα στα ογδόντα εφτά μου, εντάξει! Γιατί, σαν οίκημα εμένα τώρα, το σπίτι και το μαγαζί, το μερίδιό μου, είναι σε μένα. Μετά το θάνατο τα δικαιούνται τα παιδιά... Η κόρη μου, η κόρη μου της έχω κάνει σπίτι και της έχω δώσει κι ένα δωμάτιο και μια κουζίνα εδώ απάνω σ' αυτό το κτήριο... και τούτο 'δω το μαγαζί, η πεθερά μου η συγχωρεμένη είπε «*Το μαγαζί θα το πάρουν τα παιδιά!*» Ο συγχωρεμένος ο κουινιάδος μου έχει ένα γιο και 'γω ένα γιο. Κατάλαβες; Τώρα οι άλλοι παραπνευθθήκανε λίγο, αλλά τώρα είναι σ' αυτούς. Όταν πεθάνω εγώ θα το πάρουν, ας πούμε, στην αυτή... Κατάλαβες; Είναι... προς στιγμήν είναι γραμμένο σε μένα. Και το μαγαζί και ... εγώ τώρα δεν έχω δικαίωμα. Και να ήταν... και το μαγαζί στην αρχή ήταν στο όνομα της γυναίκας μου! Και οι δύο στις γυναίκες μας το είχαμε βάλει. Κατάλαβες; Ε, μετά..., τώρα είναι στο γιο μου, γιατί εγώ μπήκα στο νηπιαγωγείο τώρα, κατάλαβες; [Γέλια

(ΝΑ) Μια χαρά είστε!

00:21:20 Άλλο ένα περιστατικό από τη δύσκολη ζωή στη Μυτιλήνη.

(ΧΚ) Δόξα τω θεώ, δόξα τω θεώ... θα σου πω ότι... το τι τράβηξα στη Μυτιλήνη, στο είπα. Με ένα γόνατο χιόνι, δυο ζευγάρια κάλτσες, επήγα με την συγχωρεμένη την αδερφή μου, μπήκαμε στο σπίτι, κατεβαίναμε, είχαμε και πάνω σπίτι και κατεβαίναμε

κάτω που ήταν το τζάκι, ένα σπίτι νεκρό. Τίποτα μέσα. Το χιόνι ένα γόνατο. Φόρεσα... γιατί εγώ τι φόραγα; Κάτι μάλλινα απ' τις προβατίνες που είχα, πέθανε η αδερφή μου, κι αυτά, μου κάναν παντελόνια... Στο τέλος μου είχε κάνει η αδερφή μου κι ένα σώβρακο που τα 'χε..., γιατί ήταν πολύ άξια αυτή, ήξερε όλες τις δουλειές. Κεντούσε ένα σώβρακο, ένα κεντημένο μαξιλάρι... [Γελάει] το 'χε κάνει... [Γελάει] [Μάλλον απευθύνεται σε κάποιον άλλον Τι θες εσύ ρε; Εντάξει;

(ΝΣ) Η αδερφή που ήτανε, που ήρθε μετά στο Χαλάνδρι ή άλλη αδερφή;

(ΧΚ) Η αδερφή... Άκου να δεις, δεν το είπα κι αυτό... Απ' τις πέντε αδερφές, ορφανέψανε όλα μαζί τα παιδιά, η μόνη που ήταν αρραβωνιασμένη ήταν η μεγάλη. Η δεύτερη ήταν αυτή που με κράτησε, με μεγάλωσε και μεγάλωσε ολονών τα παιδιά κι αυτή δεν έκανε παιδί. Κατάλαβες;

(ΝΑ) Ούτε παντρεύτηκε.

(ΧΚ) Παντρεύτηκε! Δεν έκανε παιδί. Κατάλαβες; Κι η ιστορία θέλω να σου πω ότι ήτανε, είχε αρραβωνιαστεί...

[Συνομιλεί με την ανιψιά του που μπαίνει στο χώρο]

(Ανιψιά) Καλημέρα σας!

(ΧΚ) Έχω καινούργιες γυναίκες, δεν θέλω άλλη. [Γελάει] Ανιψιά μου είναι αυτή, ναι. Και είχε αρραβωνιαστεί, άλλη τύχη κι αυτή. [Ακούγεται ήχος κινητού τηλεφώνου Και τον καιρό...

[Απευθύνεται στην ανιψιά]

(ΧΚ) Καλώστηνε! Καλώστηνε!

(Ανιψιά) Καλημέρα, τι κάνετε; Καλή βδομάδα!

(ΧΚ) Καινούργιες γκόμενες γνώρισα!

(Ανιψιά) Τι να κάνετε;

(ΧΚ) Κάνουμε συνέντευξη τώρα... να την βάλουμε κι αυτή μέσα, είναι η ανιψιά μου, τώρα που δουλεύει εδώ, είναι του συγχωρεμένου η κόρη. Κατάλαβες; Ναι. [Ακούγεται ήχος κινητού τηλεφώνου Και δουλεύαν εδώ που λες, έτσι και πήγαινε όταν, ας πούμε, ήτανε το κακό το μεγάλο... δυστυχήσαμε πάρα πολύ. Πάρα πολύ, πάρα πολύ. Γιατί σου λέω ήμουνα πιτσιρικάς, και βγήκα κατ' ευθείαν... Φόραγα δυο μάλλινες κάλτσες και πάω με την αδερφή μου, αυτή που σου λέω, τη μεγάλη, να πάμε σ' ένα περιβόλι από κάτω, λίγο μακριά... Αυτή φορούσε ένα ζευγάρι τσόκαρα, εγώ δεν είχα. Φόρεσα τις δυο. Μόλις βγήκα και πάει, ένα αόρατο χιόνι. Μόλις πάτησα μέσα, άρχισα και μελάνιαζα! Αυτή με το φτυάρι. Πότε εγώ με το φτυάρι, πότε αυτή και βγάζαμε. Τσουκνίδες, μολόχες οτιδήποτε, γεμίζω το πρώτο καλάθι. Μου λέει «Παρ' το και φύγε!» Και.... Η συγχωρεμένη η μάνα μου είχε πάει στη βρύση για νερό κι όταν γυρίζω είχε έρθει, το καζανάκι έβραζε επάνω η φωτιά... Πλακώνομαι τσάκα, τσάκα μ' έπιασε και με 'τριβε η μάνα μου να συνέλθω, πλακώνουμε το καθάρισμα, τα πλένουμε και τα βάζουμε. Και το πρώτο γεύμα ήταν εντάξει. Το άλλο το καλάθι, ήρθε μετά η αδερφή μου, ήταν για το βράδυ, βραδινό γεύμα.

00:24:07 Η κατοχή, οι Γερμανοί και οι συνεργάτες τους στη Μυτιλήνη. Η κλωτσιά που έφαγε από τον Γερμανό.

(ΝΣ) Αυτά στην κατοχή, ε;

(ΧΚ) Στην κατοχή.

(ΝΑ) Τα παίρναν οι Γερμανοί τα...

(ΧΚ) Άκου να σου πω κι ένα καλό. Ότι όταν ήρθαν οι Γερμανοί, είχαν έρθει πολλοί Γερμανοί. Το χωριό μου είναι έτσι αμφιθεατρικό, έχει το κάστρο πάνω στην αυτήνε... πάρα πολύ ωραίο, οι Γερμανοί πιάσαν τη μεριά, ένα σπίτι μεγάλο, το είχαν επιτάξει, που έλεγχε όλο το βόρειο Αιγαίο. Δηλαδή, εγώ όταν ήταν καθαρότατος ο ουρανός, έβλεπα τα ποδάρια της Χαλκιδικής. Όταν έδυε ο ήλιος διέκρινα τα ποδάρια, όταν ήταν καθαρός ο καιρός. Αυτοί καταλαβαίνεις τώρα με τις διόπτρες από 'κει πέρα κι είχαν αυτό το... Ε,ε,ε στην αρχή ήταν πολλοί Γερμανοί. Μετά όταν βάρυε το μέτωπο της Ρωσίας, αρχίζαν και τα χάνανε, τους πήρανε όλους, φύγανε, μείνανε στο φυλάκιο μερικοί. Αλλά θέλαν να φάνε κι αυτοί. Κατάλαβες; Ε, ξέρεις κάτι μάγκες τους βοηθάγαν κιάλας και παίρναν κάτι και δεν ξέρω τι...

(ΝΣ) Πολλοί συνεργάτες; Ήτανε πολλοί οι συνεργάτες;

(ΧΚ) Να σου πω και τι έγινε με τους συνεργάτες μετά. Και πηγαίνανε, βάλανε στις τράτες που είχανε και δεν ξέρω τι, όσοι είχανε δίχτυα και τέτοια, βγαίναν για ψάρεμα. Και ψάρι την κατοχή, επειδή δεν τα ψαρεύανε, κάργα. Κατεβαίναμε το μεσημέρι στο λιμάνι και καθόμαστε στην ουρά. Να ρθούνε οι βάρκες να φέρουν τι ψάρια θα φέρουν... Μας κάναν βιβλιάριο και όταν ερχόταν κι είχε, ας πούμε, μπόλικά ψάρια, παίρναν αυτοί, βέβαια, πρώτα... Το βιβλιάριο, πήρες ένα κιλό, ενάμισι σήμερα. Φύγαμε. Τρώγαμε ψάρια. Είχαμε ένα καλό. Φρεσκότατα, της ώρας. Δεν φτάναν την άλλη μέρα, όταν φτάναν και παίρναμε όλοι, πάλι με τη σειρά άρχιζε. Αλλά όταν δεν φτάναν, παίρναν αυτοί που δεν πήραν εχθές. [Ακατάληπτο Μάλιστα είχα φάει και μια κλωτσιά από τον Γερμανό γιατί ήμασταν στο λιμάνι και ήτανε η άκρη του λιμανιού από 'κει... και 'γω κάτι πήδησα και βγήκα απ' τη σειρά και πήγα να δω εκεί πέρα. Αυτός νόμιζε ότι μπήκα λαθραίος μέσα και μου ρίχνει μια κλωτσιά στο κώλο. Κι ήμουνα ίσα ίσα να με πάρει ο αέρας! Κατάλαβες; Τη θυμάμαι όμως γιατί την έφαγα. Αυτή είναι γενικά μέχρι αυτή τη στιγμή η αυτή...

00:26:36 Τα μαγαζιά της πλατείας Δούρου.

(ΧΚ) Το Χαλάνδρι ήτανε, όπως σας είπα, από 'δω ένα..., κάτι σπίτια, η λεωφόρο απάνω κάνα σπίτι εδώ και κάνα άλλο. Ή στην πλατεία ήταν ο ξακουστός «Καστρίτσης» που ήτανε μια ψησταριά, που ήταν στη δεύτερη πλατεία. Στην πλατεία Δούρου, η οποία ήτανε σχεδόν νεκρή. Ήταν ο «Καστρίτσης» που μέχρι ο βασιλιάς ανέβαινε και έτρωγε εκεί... Ήτανε η αυτή..., η... ο σινεμάς η «Τιάνια», ήτανε κι «Αστόρια» που ήταν, το κτήριο που ήταν και η... αυτή, κι ένα μικρό καφεενεδάκι. Ήταν και ο ξακουστός ο «Βάρσος» που έχει στο Χαλάνδρι, όχι στο Χαλάνδρι, στην Κηφισιά, ήταν τ' αδέρφια του εδώ, αυτοί είχαν πρόβατα δικά τους. Είχε το ζαχαροπλαστείο, όταν έμπαινες μέσα μοσκοβόλαγε. Ό,τι έτρωγες... Τον καιρό εκείνο βούτυρο μέλι ήταν το κολατσό μας. Κάτι μπακλαβάδες, κάτι ... αυτά... κατ'ίφια... Δεν μπορείς να φανταστείς. Και γάλα γνήσια και όλα αυτά... Και ήταν στην πλατεία Δούρου αυτά. Η πλατεία ήταν τα μεγάλα μαγαζιά και την πλατεία η οποία τώρα την... έχει σχεδόν ερημωθεί, γιατί η πλατεία ήταν τα κεντρικά αυτά. Αρχίσαν και κοπανάν στα..., οι δήμαρχοι κι αυτοί και κοπανάν τα νοίκια, κι οι

άνθρωποι τα παρατήσανε. Ένας είναι μόνο τώρα στην... Στην πλατεία ήταν η συνάντησή μας! Τα βράδια.

(ΝΣ) Γιατί λέτε για τους δημάρχους;

(ΧΚ) Ε,εε! Αυτοί...

(ΝΣ) Δεν είναι δικά τους!

(ΧΚ) Όχι, αυτοί, παιδί μου, αυτοί κάνουν κουμάντο! Τα νοίκια κι αυτά! Κατάλαβες; Ζητάνε, ζητάγανε πολλά νοίκια! Και ο,ο ο εκάστοτε... όχι ότι είναι ένας...

(ΝΣ) Όχι, εγώ ξέρω, μήπως κάνω λάθος; Ότι είναι ιδιωτικά αυτά!

(ΧΚ) Όχι, δεν ήταν...

(ΝΣ) Δεν ήταν του Δήμου...

(ΧΚ) Η πλατεία είναι του Δήμου! Η πλατεία είναι του Δήμου. Τα μαγαζιά ήταν ιδιωτικά. Κατάλαβες; Ε, και άμα τους κοπανάνε, εκεί πέρα... Οι άλλοι...

00:28:29 Στην πλατεία Χαλανδρίου γινόταν η συνάντηση των ποδοσφαιριστών. Με τα πόδια πήγαινε στα Βριλήσσια για να παρακολουθήσει την ομάδα του Χαλανδρίου.

(ΧΚ) Η πλατεία ήταν χρόνια, όλη γεμάτη. Ήταν το... η συνάντηση του... εκεί για τους ποδοσφαιριστές, μαθαίνουμε και γιατί και τον καιρό εκείνο, μόλις τρώγαμε, φεύγαμε και πολλές φορές με τα ποδάρια πηγαίναμε στην... απάνω στην... στο... στα Βριλήσσια. Για να δούμε, γιατί ήταν το Χαλάντρι, έπαιζε εκεί πέρα. Ήταν η αρρώστια μας.

00:28:48 Τα λίγα φαγητά που έφτιαχνε η πεθερά του στο κουτουκάκι. Συνήθεις πελάτες τους οι οικοδόμοι της περιοχής.

(ΝΑ) Εσείς, τι φαγητά φτιάχνατε;

(ΧΚ) Τώρα εδώ; [Ρωτάει με δυνατή φωνή]

(ΝΑ) Όχι τώρα, τότε.

(ΧΚ) Ε, τότε, κοίτα να δεις, λίγα πράγματα είχαμε, απλά, καμιά μαριδούλα, κάνα παιδάκι, κάνα..., κάτι μαγειρευτό, η πεθερά μου που έφτιαχνε, λίγα πράγματα. Γιατί δεν είχε κι εκείνη...

(ΝΑ) Είχατε κόσμο.

(ΧΚ) Κόσμο είχαμε αλλά όχι πολύ. Ήταν κουτουκάκι, δεν είχε... Ε, μετά ανέβαινε.

(Γ.Κ) Τι κόσμος ήτανε;

(ΧΚ) Ε, πιο πολύ ήταν οικοδόμοι που γυρίζαν τότε και φτιάχναν και δεν ξέρω τι.. Όπου έβγαινες απ' έξω, είχε που σκάβαν και βγάζαν τα θεμέλια κι αυτά, είχε ξύλα. [Ακούγεται ήχος τηλεφώνου Έμεινα όταν είχε ένα δωμάτιο πέρα στο οικόπεδο, όταν παντρεύτηκα έμεινα εκεί. Είχα μια στόφα που την λένε «μακεδονική σόμπα». Μια σόμπα εδώ, μεσ' στο μαγαζί, εγώ κάθε μέρα με τσεκούρια και με πριόνια κουβάλαγα ξύλα, εδώ είχαμε το οικόπεδο αυτό που είχαμε αγοράσει, το γέμιζα ντάπα ντούπα και με τα τσεκούρια και μ' αυτά και μαγείρευα εκεί και ζεσταινόμασταν κι εδώ. Σου λέω, δεν σταμάταγα μόνο για κατούρημα σταμάταγα. Τις άλλες ώρες δεν σταμάταγα πουθενά. Κατάλαβες; Τα 'κανα κι αυτά. Όλα, δόξα τω θεώ, που μ' αφήνει ακόμα και έχω τα ζαχαράκια μου κι εγώ κι αυτά,

είμαι γλυκός, τι να κάνω... Κατάλαβες; Και έχω και τα παιδιά, αυτά που σας είπα και δόξα τω θεώ. Αν θες κάτι άλλο να μου πεις... αυτά είναι γενικά. Και...

00:30:15 Το μενού του μαγαζιού εξελίχτηκε. Απαριθμεί τα φαγητά. Τώρα ταΐζει μέχρι και Κινέζους. Δεν λείπουν και οι παράξενοι πελάτες.

(ΓΚ) Πώς εξελίχτηκε το μενού;

(ΧΚ) Εδώ;

(ΓΚ) Ναι!

(ΧΚ) Κοίτα να δεις, τώρα αυτή τη στιγμή η δουλειά ανέβηκε.

(ΓΚ) Τώρα! Σιγά σιγά πώς πήγαινε. Από το '60 και μετά.

(ΧΚ) Ε, ναι. Οι κάτοικοι του Χαλανδρίου πληθαίνουν και... Έχω καλά..., έχω γνωριστεί, τώρα μέχρι Κινέζους ταΐζω! Να πω, δε θα στο πω. Τώρα αυτή τη στιγμή κάνουμε αρνί φούρνου και φρικασέ. Κοκκινιστό μοσχάρι και κόκορα και κουνέλι. Αυτά είναι και στιφάδο και κοκκινιστό. Παστίσιο και μουσακά. Λαχανοντολμάδες και κολοκυθάκια γεμιστά, τα οποία έχουν τα ίδια χάλια. Κιμά, ρύζι, αυγολέμονο. Μπιφτέκια, μπριζόλες, παιδάκια, ψαρονέφρι, κοτόπουλο, σουβλάκι, κεφτέδες. Φασολάδα, ρεβίθια, φακές, φάβα, γίγαντες. Μπριάμ, σπανακόρυζο τώρα. Όταν είναι καλοκαίρι έχει και μπάμιες και φασολάκια και γεμιστά. Όσο περνάει ο καιρός, βάζουμε τις φασολάδες, τα ρεβίθια... Τώρα έχω μόνο κοτόσουπα, σε λίγο που θα σφίξει λίγο ο καιρός θα μπει και σούπα μοσχάρι. Κατάλαβες; Κάνουμε σπανακόπιτες και κολοκυθόπιτες, και δεν έχω... να! Γι' αυτό σας είπα, θα 'ρθει τώρα η αυτή και θα κάνει το [ακατάληπτο] νωρίς να τα 'χε βγάλει να σας κέρναγα. Και από σαλάτες χόρτα, ντομάτα, μπρόκολο, κουνουπίδι, ό,τι θέλετε και κανένα σαγανάκι, κανένα λουκάνικο και αυτά στην αυτή, που κάνουμε. Και αυτά. Πιστεύω να φτάνουν αυτά τα φαγητά τώρα, αυτό τον καιρό.

(ΝΑ) Φτάνουν! Πολύ ωραία η ποικιλία!

(ΓΚ) Αλλά το σημαντικό είναι ότι έχετε παραδοσιακά ελληνικά όλα! Δεν έχουμε ξένα φαγητά εδώ.

(ΧΚ) Αυτοί....

(ΓΚ) Οι ξένοι που έρχονται;

(ΧΚ) Άκου, τους μαθαίνω. Τους έχω μάθει να φάνε αυτά.

(ΓΚ) Μπράβο!

(ΧΚ) Δεν πα να ζητήσει ό,τι θέλει! Κάτι λίγα μου ζητάνε τώρα, από κάτι νοικοκυρές, μου ζητάνε, ε,ε, πώς το λένε; Οχ! Πουρέ στιφάδο. Μου ζητάνε πουρέ στιφάδο. Κι η μαγειρική σου και γαμώ τον αντίχριστό σου! Κατάλαβες... Εχθές παρεξηγήθηκε κιόλας ο άλλος τις προάλλες, αφού με ζάλιζε πόση ώρα να πάρει και δίνω και «μισές», ό,τι μπορώ να δώσω... Μισές... και...

(ΓΚ) Α! Υπάρχει ακόμα η «μισή»;

(ΧΚ) Εγώ το εφαρμόζω.

(ΓΚ) Α,α! Γιατί είχε εξαφανιστεί! Πολύ ωραίο!

(ΧΚ) Άκου να δεις, άκου. Δίνω αυτά που μπορώ. Τώρα μου λέει «Φέρε μου ένα παστίσιο... αλλά μισό!» Λέω «Ρε συ, ηλίθιος είσαι; Θα κόψω παστίσιο, να στο φέρω το μισό κι όταν πάω τ' άλλο το μισό στον άλλον «Από ποιο τραπέζι το μάζεψες;» Ο Γκιωνάκης είπε «Μπορεί να είμαι μουγκός αλλά δεν είμαι και μαλάκας!» του λέω. Έτσι είπε ο Γκιωνάκης. Λοιπόν το τηρώ και 'γω! Χθες μία μου 'λεγε «Το σουβλάκι είναι πολύ μικρό;» «Βρε...» της λέω «...μερίδες πουλάμε, καταλαβαίνεις;» Τα μαγαζιά δουλεύουν μερίδες και αυτά τα όσπρια και όλα αυτά, τους δίνω «μισή». Αυτό που μπορώ να κόψω. Κατάλαβες; Τώρα, αν σου πάω μια μερίδα αρνί, τι να σου κόψω, Το μισό θα [ακατάληπτο και το μισό θα μείνει... Δεν σου κόβει λίγο το κεφάλι; Ο,τι μπορώ να σας δώσω θα τα δίνω! Δικαιώματά σας και δικαιώματά μου. Κατάλαβες; Γιατί δεν μπορούμε να κάνουμε εμείς, να γελιοποιούμαι εγώ στον κόσμο γιατί θες μισό! Να μου πεις να στο δώσω, να στο χαρίσω, να πάει στο διάολο! Γιατί ταΐζω και πολλούς, να 'χεις υπόψη σου, ε! Δόξα τω Θεώ, ό,τι μπορώ κάνω.

(ΝΑ) Πότε έγινε το μαγαζί τόσο μεγάλο;

(ΧΚ) Όταν τελείωσα ελληνικά καλά, εντελώς καλά, το '60..., το... '72. Είχα πέσει και μες στη χούντα τότες η αυτή, κατάλαβες; Είχε... στη χούντα είχε δουλειά. Κατάλαβες; Αλλά δεν είχα μεγάλο μαγαζί τότε, μετά έγινε. Και τότε, και σιγά σιγά έχω ξεπατωθεί που λένε και το 'φτασα εδώ, δόξα τω Θεώ.

[Διάλειμμα]

00:34:49 Τα σχολεία των παιδιών του και των εγγονιών του.

(ΝΑ) Να ρωτήσουμε πώς ήτανε όταν κάνατε τα παιδιά..., πώς πήγαιναν τα παιδιά σχολείο...εδώ στο Χαλάνδρι πήγαιναν σχολείο...

(ΧΚ) Άκου να δεις, τον καιρό που γέννησα τα δικά μου, στα... εδώ στα δημόσια. Όταν έκανε η κόρη μου παιδιά, ήταν μια γνωστή που ήτανε στην Ελληνογερμανική Σχολή. Τα βάλανε τα πιτσιρίκια απ' την αρχή στα...

(ΝΑ) Τα εγγόνια!

(ΧΚ) Εγγόνια της κόρης μας... και...

(ΝΑ) Αλλά τα δικά σας τα παιδιά...

(ΧΚ) Ε, τα παιδιά στα δημόσια.

(ΝΑ) Στα δημόσια. Εδώ δηλαδή στο Χαλάνδρι.

(ΧΚ) Βγάλανε..., ο γιος μου έβγαλε, ας πούμε, αυτός στο γυμνάσιο, έβγαλε και μια σχολή για διοικητής για τα μαγαζιά, ας πούμε, και δεν ξέρω τι... Υπηρέτησε στο... στην Αεροπορία, η κόρη μου έχει μάθει και αγγλικά έχει και, ας πούμε, βγάλε το Γυμνάσιο.

(ΝΑ) Εδώ στο Χαλάνδρι όλα αυτά!

(ΧΚ) Ναι! Όλα στο Χαλάνδρι! Αλλά και τ' άλλα στο Χαλάνδρι πηγαίνανε, Ελληνογερμανική, εδώ είναι, αλλά ήταν επί πληρωμή σ' αυτά. Τώρα, τον έναν τον εγγονό τον έχω εδώ και δουλεύει, παρόλο ότι έβγαλε σχολή Σεισμολογίας, πολύ καλός, δουλειά δεν βρήκαμε. Ούτε με μέσον δεν μπορέσαμε να βρούμε. Και τον έχω τώρα εδώ. Ο άλλος έδωσε μηχανικός αεροπλάνου κι έχει βρει δουλειά και δουλεύει μηχανικός αεροπλάνου. Ο δεύτερος, ο μικρός. Τώρα τ' άλλα τα μικρά, το ένα είναι στην τετάρτη και τ' άλλο στην πέμπτη, του γιού μου, ακόμα. Κατάλαβες;

(ΝΑ) Ο γιος σας και η κόρη σας σε ποιο σχολείο πήγαιναν;

(ΧΚ) Εδώ, στα δημόσια του Χαλανδρίου. Ναι, ναι, ναι.

(ΝΑ) Δημόσια. Μήπως θυμάστε σε ποιο σχολείο;

(ΧΚ) Στο... στο... γιατί πήγαν ένα φεγγάρι και κάνα χρόνο, μου φαίνεται, πήγε σε ιδιωτικό. Είχε στα Βριλήσσια, πώς το λέγανε... το... Θα τα θυμηθώ, είναι και χρόνια, ρε...

(ΝΑ) Δεν πειράζει. Εδώ στο Χαλάνδρι...

(ΧΚ) Πάντως ήταν όλα του Χαλανδρίου ήταν. Του Χαλαντρίου τα γυμνάσια και τα... Η κόρη μου πήγε ένα χρόνο, μου φαίνεται, για να τελειώσει την... πάνω στην... , στο... στα Βριλήσσια ήτανε ένας ιδιώτης, δεν... θα τους θυμηθώ... Γνωστοί, αλλά περάσαν τα χρόνια, μη θες να τα θυμάμαι κι όλα! Πολλά είναι! Εντάξει; Αρκετά θυμάμαι! [Γελάει]

00:37:13 Σημαντικοί επισκέπτες της ταβέρνας. Η γνωριμία με τον Πάγκαλο.

(ΝΑ) Ποιους είχατε σημαντικούς, εδώ, επισκέπτες της ταβέρνας;

(ΧΚ) Ε... Έχουνε περάσει και ηθοποιοί παλιοί, και άλλοι γνωστοί, και βουλευτές τώ καιρώ εκείνω... Ήρθε ένα φεγγάρι που ήταν τότες η... κι είχα από 'δω, τότε το ΠΑΣΟΚ. Από 'δω μια παρτίδα ΠΑΣΟΚ, από 'κει Νέα Δημοκρατία, από 'κει το ΚΚ, στην ίδια μέρα ε! Τους είχα... [Γελάει] Τους είχε καλέσει ...

(ΓΚ) Μια μικρή Βουλή!

(ΧΚ) Ε, ναι! Ετυχε, σου λέω. Ο πρώτος που γνώρισα σαν αυτό, σαν βουλευτή, ας πούμε, που έγινε μετά, είχα γνωρίσει τον Πάγκαλο. Ο οποίος ήτανε..., είχε μια ωραία μάνα και πατέρα, πολύ καλούς, απ' αυτές τις αθηναίες τις παλιές, ευγενείς, ωραίες και σε όλους [ακατάληπτο Τον γνώρισα αυτόν γιατί ήτανε, είχε, ο εγγονός μου, ο ανιψιός μου δούλευε σε ένα περιοδικό τότε, δεν ξέρω πού δούλευε, και τον χτύπησε ένα μηχανάκι και του 'χε σπάσει τα χέρια. Αυτός, το μαγαζί εκεί που δούλευε πήγε να αυτώσει εκεί πέρα και τον είχε βάλει σαν δικηγόρο τον Πάγκαλο. Κι από 'κει τον γνώρισα που ήρθε εδώ χάμω. Ερχότανε και τα παιδιά τους και τα... η μάνα κι αυτό, αλλά σου λέω πάρα πολύ ανθρώπι. Πάρα πολύ και ωραίοι άνθρωποι γενικά και σαν άνθρωποι και στην ομορφιά. Ήτανε η παλιά η αθηναία η γνήσια. Κατάλαβες; Κι αυτός τα ίδια. Ευγενέστατοι. Ερχόνταν σαν κύριοι. Ε, μετά, και ο... επειδής ο Μαρούδας είχε το σχολείο εδώ χάμου, κι αυτός έχει έρθει και κάτι άλλοι πού να τους θυμάμαι τι συζητούσαμε... Πολλοί έχουν περάσει, γιατί δεν τα θυμάμαι. Αυτούς τους πιο γνωστούς θυμάμαι που είδα και ερχότανε εδώ χάμου. Αυτά τα νέα.

00:39:15 Θέλει να τα παρατήσει αλλά όταν το μαγαζί είναι κλειστό τη Δευτέρα, η μέρα είναι μαύρη. Δεν μπορεί να περάσει, να περιμένει. Πιο πολύ του αρέσουν οι προσωπικές σχέσεις που αναπτύσσει με τους πελάτες. Τους παράξενους δεν τους θέλει.

(ΓΚ) Απ' αυτή τη δουλειά που κάνετε...

(ΧΚ) Ναι...

(ΓΚ) ... τι σας άρεσε πιο πολύ;

(ΧΚ) Ξέρεις τι μ' άρεσε; Ότι θέλω να τα παρατήσω να φύγω, αλλά τις έχω κάνει τώρα όλες γκόμενες και τους αρσενικούς και θηλυκούς. Έτσι και μείνω..., να σήμερα είναι

Δευτέρα που δεν ανοίγουμε, ε, είναι μαύρη η Δευτέρα δεν μπορώ να περάσω, να περιμένω. Κατάλαβες; Καλά που έρχονται τα παιδιά και καθαρίζουν. Έχω μάθε στη φασαρία. Κατάλαβες; Έτσι και...

(ΓΚ) Δηλαδή δεν μπορείτε να ζήσετε χωρίς αυτό το μαγαζί;

(ΧΚ) Όχι! Όχι! Και έτσι, αν πάθω ας πούμε ένα πράμα σαν τη συγχωρεμένη και ξαπλώσω, πρέπει να με θάψουν κατευθείαν γιατί θα έχω πεθάνει τρεις, τέσσερις φορές γι' αυτό το πράμα.

(ΓΚ) Απ' όλα αυτά, λοιπόν, που γίνονται εδώ μέσα, πιο πολύ τι σας άρεσε; Τι σας λείπει πιο πολύ;

(ΧΚ) Ακου να δεις! Η φίλια που έχω και η γνωριμία...

(ΓΚ) Η προσωπική σχέση, δηλαδή.

(ΧΚ) Τους λέω και για βλακείες τους λέω και ανέκδοτα τους λέω, απ' όλα, άσε, ό,τι μου 'ρχεται τους τα λέω σ' αυτούς. Βέβαια, έχει κάτι... Εχθές πήγα, μια παράξενη εκεί πέρα, σου λέω μου έλεγε «*Το σουβλάκι, είναι μικρό το σουβλάκι;*» Και τις λέω «*Μερίδες πουλάμε, το καταλαβαίνεις;*» Και παρεξηγήθηκε, λέει «*Μη φωνά...*» Τι μη φωνάζω, ρε! Θα με σκάσει ... Είχε γεμίσει το μαγαζί και ξέρεις, δεν έρχονται την ώρα τους καμιά φορά που κλείνουνε και πλακώνουνε ύστερα μετά σαν να σταματάει πούλμαν απ' έξω και φωνάζουν «*Άργησες...*» Το μόνο που μου γράφουν στην εφημερίδα «*Καλός...*» λέει «*...όλα καλά εδώ πέρα μόνο αργεί να βγει να σε πάρει!*» Βρε μαλάκα, μπαίνεις εσύ από κει και κάθεσαι έξω. Ξέρεις μέσα πόσους έχω εγώ για να... Άμα θα βγω έξω λέει «*Άργησες!*» Ξέρεις πόσοι είχα εγώ πριν από σένα; Αυτούς δεν τους θέλω, τους παράξενους όχι. Ειλικρινά τους λέω δεν θέλω γιατί με τους άλλους έχω σχέση. Μιλάω, κάνω, ράνω, όλα τα... Μπορείς να φανταστείς! Ό,τι μπορεί βλακεία να συμβεί τους την έχω πει. Μου λέει κι αυτοί όμως, μου τα σέρνουν για να 'μαι ειλικρινής....! [Γελάει] Κατάλαβες; Αυτά είναι κορίτσι μου τα... τα...!

0041:07 Τα καλαμπούρια του με τους πελάτες.

(ΝΑ) Ωραία Και δυο λόγια να μας πείτε τώρα, πώς είναι η μέρα, δηλαδή να πάτε να ψωνίσετε, να μαγειρέψετε, να κάνετε...

(ΧΚ) Άκου! Μέχρι πρότινος που ήμουν ακόμα..., έχω το Σκλαβενίτη και ψωνίζω. Λοιπόν! Πήγαινα ένα φεγγάρι, μαγείρευα εγώ. Τώρα έχω σταματήσει. Παθαίνω, πέφτω και βγάζω και τα δυο μου τα χέρια. Σε ένα μήνα. Τον Αύγουστο. Ένα ενάμισι μήνα. Βγάζω το ένα το χέρι, δεν πρόλαβα να τελειώσει, το οποίο έχει φύγει δεν πάει και παραπάνω, μέχρι εκεί, πέφτω και βγάζω και τ' άλλο. Τρομερούς πόνους, ε! Μέχρι να στο βάλουν να βρεις, να στο βάλουνε. Ε..., πεθαίνει η γυναίκα μου, κάνω τρεις κήλες εγχείρηση... Έχεις δει άνθρωπο να κάθεσαι και να βγάζει κήλη; Τρεις κήλες έχω βγάλει. Κατάλαβες; Καταλαβαίνεις, να μη σου πω, τι δουλειά έχω ρίξει και τι είχα... Αυτά δεν στα 'χα πει. Στα λέω κι αυτά. Και τώρα σου λέω ότι ο ένας συστήνει τον άλλον, σου λέω μέχρι Κινέζοι έχουν έρθει και... Πλάκα έκανα και προχθές, ήρθε ένα παιδί που καλαμπουρίζουμε. [Βήχει Του λέω «*Ρε συ Νίκο...*» του λέω «*...ο Αμερικάνος...*» γιατί μίλησα με τους Κινέζους, μας αγάπαγε και πριν, μας αγαπάει παρά πάνω, και του λέω «*Ρε, [ακατάληπτο ... κανέναν πύραυλο ο Αμερικάνος, μας σκοτώσει μαζί με του Κινέζους εδώ χάμου!]*» Τον πιάσαν τα γέλια. [Γελάει] Όλο τέτοιες βλακείες λέω, κατάλαβες; Και περνάει η ώρα και περνάνε κι αυτοί καλά, περνάω και 'γω. Η κούραση,

κούραση, βέβαια, τώρα γιατί αν σου λέω τώρα κοιμάμαι νωρίς.., αργά, και ξυπνάω πρωί, έχω κι αυτό το καλό, να το ξέρεις. Και καλοπερνάω. Κατάλαβες; Σηκώνομαι απ' τα χαράματα. Και δεν μπορώ να κοιμηθώ εύκολα. Και σηκώνομαι και κατεβαίνω κάτω, που εκείνη την ώρα δεν χρειάζομαι, ας πούμε ακόμα, γιατί παλιά κατέβαινα και τις βοήθαγα κι αυτές εδώ που καθαρίζαν και [ακατάληπτο τις γυναίκες, η μια που έφυγε τώρα... Έχω δυο που καθαρίζουν και [ακατάληπτο Η μία είναι και στο τηγάνι, μετά. Αυτή είναι μόνιμη στο τηγάνι, εκεί. Κεφτέδες, σαγανάκια, ψάρια και τέτοια, αυτή. Ε, η άλλη είναι, ας πούμε, έρχεται βοηθάει το πρωί, μετά το μεσημέρι φεύγει. Και την έχω και μου καθαρίζει, τέλος πάντων, και το σπίτι απάνω. Αυτά είναι τ' άλλα.... Από παρτίδες να πούμε έτσι, είναι λίγα τα καθαριμάκια... Α! Ο άλλος ξέρεις τι μου είπε; Μου 'λεγε, με ζάλισαν, με ζάλισαν και μετά τι μου κάνει; Το σχέδιο. «*Να μου κόψεις κι ένα κομματάκι ...*», αυτό... , πώς το λέμε, ε,ε... «*... κουνελάκι!*» Του λέω «*Ρε μαλάκα, σαλάμι είναι...*» έτσι, έτσι μου 'κανε ακριβώς «*Θα μου κόψεις κι ένα κουνελάκι....*» Να πας στο διάβολο εσύ κι η ανθρωπιά σου! [Γελάει] «*Ρε, είναι σαλάμι, ρε...*» του λέω «*... να σου κόψω...*» Να του κόψω τη μερίδα του που είναι και κόκαλο μέσα, να του κόψω ένα κομματάκι έτσι θέλει... Οι απαιτήσεις, οι βλακείες, που δεν τις έχω..., δεν μπορώ να τις χωνέψω... ότι.... γιατί αυτοί δεν λέγονται έλληνες. Θέλω τους έλληνες τους γνήσιους, τους τίμιους, τους..., που..., που είναι καθαροί εσωτερικά. Και πονεμένοι. Αυτοί καταλαβαίνουν, εγώ τους καταλαβαίνω. Δεν μπορώ να σου πω ότι δεν έχουν έρθει κι άλλοι κι αυτοί. Υπάρχουν άνθρωποι. Υπάρχουν άνθρωποι που μετράνε, στον ανθρωπισμό! Αλλά όταν έχεις και πολύ κόσμο θα σου βγει και τα μεν και δε. Πρέπει να κάνεις ό,τι μπορείς για να ανταπεξέλθεις. Τίποτ' άλλο θες να πεις;

(ΓΚ) Εσείς θα μας πείτε.

(ΝΑ) Ε,ε, όχι, έτσι διασκέδαση έξω απ' το μαγαζί. Εσείς, βέβαια, ήσασταν εδώ στο μαγαζί συνέχεια...

00:45:05 Τραγουδιστής για το «θεαθήναι».

(ΧΚ) Είμαι και τραγουδιστής.

(ΝΑ) Α! Είστε και τραγουδιστής!

(ΧΚ) Τώρα όμως δεν τραγουδάω γιατί έχει πεθάνει τώρα ο κουνιάδος μου κι έρχονται όλοι και μου ζητάνε τραγούδι. Όχι τραγούδι ως επαγγελματίες αλλά τραγουδούσα, έτσι. Για το θεαθήναι. Εδώ. Πολλά χρόνια.

(ΓΚ) Συνοδεία κάτι ή σκέτα;

(ΧΚ) Άκου, ένα φεγγάρι είχαμε τη..., τότε που δουλεύαμε βράδυ, είχαμε ένα ακορντεόν και ένα μπουζουκάκι και ένα τραγουδιστή και τραγουδάγα κι εγώ. Κάθε Πέμπτη είχαμε μπουζούκια. Και τραγουδάγα και 'γω. Δουλεύαμε και βράδυ τότες. Κι έκανα κι αυτή τη δουλειά. Κατάλαβες;

(ΝΣ) Πότε, πότε ήταν;

(ΧΚ) Το... απ' το..., μες το..., μεταξύ '80, '85 εκεί πέρα, σ' αυτά τα χρόνια που είχαμε το μαγαζί. Και, δεν υπάρχει τίποτ' άλλο να σου πω. Τα είπαμε όλα, εντάξει;

(ΝΑ) Τα είπατε, ωραία.

00:46:00 Η καταγωγή της γυναίκας του. Με τις γνωστές Χαλαντραίικες οικογένειες δεν είχε σχέσεις γιατί δεν είχε χρόνο λόγω της πολλής δουλειάς.

(ΝΣ) Θέλω να ρωτήσω κάτι, γιατί μου αρέσουν τα παλιά.

(ΧΚ) Η γυναίκα σας ήταν από μια οικογένεια Χαλανδραίων; Παλιά; Ναι, εδώ γεννήθηκε, Αρβανίτισσα αλλά...

(ΝΣ) Ποια οικογένεια;

(ΧΚ) Δεν σας είπα; Ήταν απ' τα Σπάτα η μάνα της κι ο πατέρας της.

(ΝΣ) Ναι...

(ΧΚ) Όχι, ο πατέρας της ήταν απ' τους Αγίους Αποστόλους.

(ΝΣ) Το είπατε και πριν.

(ΧΚ) Βλάχος είναι το επώνυμο, αλλά τον λέγανε Χρήστο και τον φωνάζαν Κίτσο. Οπότε Κίτσο το έκανε Κιτσούλα κι έχουν μάθει τώρα κι εμένα Κιτσούλα, τώρα που πέθανε ο κουριάδος μου είχα κολλήσει, γιατί έμεινε δίπλα μου, κολλήσανε το χαρτί και ερχόντουσαν και νόμιζαν ότι είχα πεθάνει εγώ. Κατάλαβες τι... εμένα λένε Κιτσούλα. Βασικά Κιτσούλας είναι αυτός! Ήτανε...

(ΝΣ) Ναι, ναι...

(ΧΚ) Αλλά αυτοί είχαν μάθει Κιτσούλα εμένα.

(ΝΣ) Άλλες οικογένειες παλιών Χαλαντραίων εδώ θυμάστε; Είχατε φίλους...

(ΧΚ) Άκου να δεις. Δεν είχα... στην αρχή που ήρθα, γνωριμίες είχα με κάτι παιδιά γιατί σου λέω δούλεψα και τσαγκάρης στην πλατεία. Όλα τα χρόνια τα έχω φάει στην πλατεία. Είχα γνωριμίες αλλά...

(ΝΣ) Για πείτε μας λίγο για την πλατεία.

(ΧΚ) Ε, εκεί οι Χαλαντραίοι ήτανε όλοι οι Αρβανίτες. Όλοι Αρβανίτες. Ήταν οι Πάλληδες, ήτανε ο..., οι Παγκάκηδες, που είχαν τα πούλμαν τότε, και κάναν και δεν ξέρω τι, Κουράσηδες είναι... Όλα αυτά είναι Χαλαντραϊκά όνομα. Κατάλαβες; Έ, τους έχω γνωρίσει. Αλλά όχι ότι είχα και σχέσεις. Γιατί δεν μπορούσα να είχα και ... Παλιά δούλευα και βράδυ, δεν μπορούσα να πάω και πουθενά. Σαββατοκύριακο καμιά φορά, όταν τελειώναμε, έβγαινα, πήγαινα με τη γυναίκα μου σε κάνα κέντρο και για να περάσουμε την αυτή... Βγαίναμε αλλά όχι να βγαίνω κάθε μέρα γιατί ήμουνα δεσμευμένος. Μετά δουλεύαμε και βράδυ... Πήγαινε μια η ώρα και δεν είχαμε τελειώσει ακόμα. Κατάλαβες; Δεν είχαμε τελειώσει. Ερχόντουσαν κάνα δυο παρέες και σε κρατάγανε μέχρι ξημερώματα. Έτσι. Και το πρώι εγώ πήγαινα στην άλλη δουλειά. Κατάλαβες; Καλοπέρανα. Εντάξει. Και πήγαινα και δούλευα εργολαβικά για να τελειώσω γρήγορα να ξανάρθω.

00:48:00 Οι φιλίες με τους υπαλλήλους του προμηθευτή του. Τους έλεγε και τα κάλαντα.

(ΓΚ) Παλιά από πού κάνατε τις προμήθειες;

(ΧΚ) Α, δεν τελείωσα. Έχω το «Σκλαβενίτη» που πήγαινα σου λέω, μαγείρευα, ερχόμουνα πρώι, μαγείρευα και μετά πήγαινα. Είχα μια εικοσαετία... Προχθές είχαν έρθει και μάλλον οι δύο... [Βήχει ... πήγαινα εκεί, τα παρήγγειλα, τα βλεπα και γω, τα χάζευα, αλλά έχω εμπιστοσύνη. Εικοσαετία, τώρα, σου λέω αυτό το πράμα. Και ήταν ένας διευθυντής, άλλος που..., καλό παιδί αλλά ήταν λίγο με ψηλή μύτη λίγο... Ερχεται

μετά ένας άλλος, κι ένας βοηθός του, και ήταν «κοπριά» σκέτη και οι δύο! [Γελάει] Πιάσαμε φιλίες, και μέχρι τώρα , αφού τελείωνα τ' απογεύματα που έφευγαν μέχρι να βραδιάσει, πίναμε καφέ, κάναμε, κουτσομπολεύαμε, και τ' απόγευμα όταν κλείναμε μέχρι ν' ανοίξουμε το βράδυ, πίναμε ξανά καφέ και λέγαμε βλακείες, τα... την Πρωτοχρονιά και του Αη Βασίλη πήγαινα και τους έλεγα και τα κάλαντα και τώρα έχω σταματήσει και χθες, προχθές ήταν εδώ ο ένας.... [Γελάει] και μου λέει «Οι κοπέλες λένε να 'ρθεις και φέτος να πεις τα κάλαντα!» [Γελάει] Λέω «Θα με πληρώσετε!» [Γελάει] Μου δίνουν κανένα εικοσάρικο, κανένα πενηντάρι, μου δίνουνε, [ακατάληπτο κατάλαβες; Αλλά πηγαίναμε... Το τι γινότανε...! Δεν μπορείς να φανταστείς! Δηλαδή δυο άνθρωποι, γνήσιοι, καλοί, και ακόμα σου λέω, μια εικοσαετία που περάσανε που ήταν όλοι αυτοί και έρχονται τώρα και προχθές ο άλλος, τον αποσπάσανε στη Βουλιαγμένη κάτω. Αλλά αρχηγός ήταν ο Παναγιώτης που και έχει..., τώρα είναι, γυρίζει και ελέγχει τα μαγαζιά όλα. Αλλά γνήσιοι άνθρωποι. Ατύχησε κι αυτός, πέθανε η γυναίκα του, άφησε δυο παιδιά, με καρκίνο, μικρά. Ήτανε, δηλαδή είναι ήρωας κι αυτός. Αλλά καλή καρδιά άνθρωποι και αξίζουν τον κόπο. Θυμάμαι είχα πάει μια μέρα και τον είδα στη..., με τον Παναγιώτη μαζί πήγαμε και... [Γελάει] ... και τους έκανα όλους άνω κάτω. Τι τους είπα και τους έκανα, άστα να πάνε στο διάολο! Δεν λέγονται και όλα. [Γελάει] Και τώρα ήρθε προχθές και λέει «Θα 'ρθω και πάλι!» Γιατί είχε ρεπτό μου λέει, όχι, άδεια είχε αυτές τις μέρες, λέει και ήρθε... Αλλά δεν ήξερε ότι ο Μιχάλης θα 'ρχόταν κι ο Παναγιώτης και ήρθαν χωριστά δηλαδή. Αλλά τον Παναγιώτη τον έχω... επειδή γυρίζει, έρχεται τακτικά από 'δω χάμου. Καλοί άνθρωποι. Όλοι αυτοί είναι «για στεφάνωμα», που λένε! Έχω γνωρίσει ανθρώπους πολλούς άλλωστε. Δεν έχω παράπονο αυτά τα κάτι που δεν τα θέλω ούτε να τα ακούω καθόλου, ας μην έρχονται. Εντάξει, σε στενοχωρούν περισσότερο γιατί είμαι και ευαίσθητος. Δεν έχω πειράξει άνθρωπο, έχω ριχτεί σε όλες τις περιπτώσεις τις οικονομικές, δεν έχω φάει φράγκο, μου 'χουνε φάει, έστω αυτά τα λίγα ... Μ' όποιον έκανα παρτίδες τέτοιες στο τέλος μου την έφερνε. Χαλάλι τους, δεν βαριέσαι.

00:50:59 Οι περιπέτειες της οικογένειάς του στη Μυτιλήνη, μετά την κατοχή από τους ΜΑΥδες.

(ΝΣ) Η σχέση σας με την πολιτική και τους πολιτικούς;

(ΧΚ) Κοίτα να δεις. Και να σου πω! Καλά που μου το 'φερεις γιατί εγώ λέω αλήθειες. Στο χωριό, αυτοί που λέγαν, που τα 'χαν με τους Γερμανούς και κάνανε... από 'κει ήθελα να το πω και το ξέχασα. Μετά, μόλις φύγαν οι Γερμανοί, κάτι ξυπόλητοι ήταν και κάτι παλιό..., η νεολαία του χωριού τους πιάνει και τους ρίχνει από ένα στυλιάρι γερό. Αυτοί μετά, τα παιδιά αυτά γίναν αριστεροί. Οι άλλοι γίναν ΜΑΥδες. Γιατί στη Μυτιλήνη είχαμε αντάρτες πολλά χρόνια. Κι όταν έφυγα..., πολλά χρόνια αντάρτες. Κι αυτά όταν φύγαν οι άλλοι γίναν ΜΑΥδες κι όποιος είχε όρεξη τον έπαιρνε τον καθένα και τον έδερνε, κάθε τόσο. Ξύλο αλύπητο! Ω! Έλεγες εσύ ότι... ξυπόλητος... αυτός; Αυτός μας έχει κάνει και ένα σχόλιο κάποιος δημοσιογράφος και του λέει «Κατηγορήθηκε...» λέει «...γιατί κατουρούσε αριστερά!» [Γελάει] Έτσι σχολίασε μία εφημερίδα. Και είναι ένα κακό, παιδιά που μεγαλώσαν μαζί γίναν τότες μαλλιά κουβάρια. Και...

[Διακοπή]

00:52:21

(ΧΚ) Ένας αριστερός, ο άλλος δεξιός. Γιατί ξέρεις κι αυτή η περίπτωση, θυμάσαι, δεν ξέρω αν θυμάσαι αυτοί και με τους Άγγλους και με τους Βασιλιάδες χάθηκε τριάντα δύο χιλιάδες κόσμος. Αριστεροί και δεξιοί. Κατάλαβες; Οι μάγκες που μας ... Εγώ τον καιρό εκείνο είχα πολλούς γαμπρούς. Δεν σου λέω; Ε! Οι δύο, ο ένας προπαντός, είχε φάει πάρα πολύ ξύλο. Είχε ένα μπακαλικάκι. Απέναντι ήταν μια γκόμενα, που ο..., είχε πάει τον καιρό εκείνο ο αδερφός της φαντάρος. Η κυρία, την πήδαγε ένας Νωματάρχης. Στην..., όταν ήταν οι Γερμανοί, δεν το είπα κι αυτό γιατί πιάσαν τρεις νοματαίους οι Γερμανοί που φιλοξενήσαν έναν Άγγλο, οι..., ναι φιλοξενήσαν Άγγλο, και τον περάσανε στην Τουρκία γιατί εμάς τα νερά είναι για μίλια, μισά δικά μας μισά... Λοιπόν, αυτόν τον μαλάκα τον πιάσανε, τι έγινε. Τρεις νοματαίοι ήταν αυτοί. Και ο ένας ήταν τσομπάνος, κατεβαίνει απ' το βουνό [ακατάληπτο ξέρεις τ' απογεύματα, κατεβαίνουν απ' το βουνό, συναντάει εσένα, ας πούμε, που πήγες προς τα έξω. «*Τι γίνεται;*» Λέει «*Άσε, τι να σου πω! Οι Γερμανοί πιάσαν τον...*» Λιαμή τον λέγαν και τον άλλο Βασίλη. «*Τους πιάσαν οι Γερμανοί;*» Λέει «*Τους πιάσαν τους πήγαν στην Μυτιλήνη.*» Μόλις τ' ακούει αυτός λέει «*Μαζί είχαμε κάνει τη δουλειά! Άρα κάτι συμβαίνει! Πίσω στο βουνό!*» Δεν πάει στο χωριό καθόλου. Ήτανε όλη την Κατοχή, γύριζε εκεί στα βουνά του χωριού, τον τάζε όλος ο κόσμος, βοήθαγε, όσο μπορούσαν. Οι Γερμανοί δεν τον ξέρανε. Δεν τον γνωρίζανε. Αυτός που έφυγε... έλα όμως ο Ενωματάρχης αυτός με έναν χωροφύλακα που ήτανε, γιατί υπήρχαν σ' αυτή, τον κυνηγάγαν να τον πιάσουνε. Αυτός ο χωροφύλακας κιάλας ήταν που έπαιρνε τον γαμπρό μου, όταν ήθελε αυτή, τον έπαιρνε κάθε τόσο και τον στυλιάρωναν στην αστυνομία. Και τον άφησε. Γιατί τον είχαν για αριστερό. Ήταν αριστερός, γιατί είχε φάει στυλιάρι πολύ μετά τη [ακατάληπτο Δεν καταλαβαίνεις; Και γινόταν της τρελής. Και έκανε..., οι δυο γαμπροί μου κάναν Μακρόνησο χωρίς να έχουν αγγίξει κανέναν. Με πάση ειλικρίνεια στο λέω. Χωρίς να έχουν αγγίξει. Τους κατηγορήσανε [ακατάληπτο, εντάξει. Ο άλλος που σου είπα ότι ήταν αρραβωνιασμένη η μία και περιμέναμε να σκολάσει, τον βρήκαμε, είχε χαθεί δυο χρόνια, τρία, όσο ήτανε η Κατοχή. Και έγινε και το εξής παράξενο που, στην αρχή το θεωρείς παράξενο, αλλά είναι. Πέρασε, έληξε ο πόλεμος δεν είχε πάει..., ήταν στα σύνορα επάνω κι από 'κει απ' την Τουρκία τον πήγαν στην... κάτω στη Λιβύη, και τον είχαν στα σύρματα. Έγινε κι αυτός αριστερός [ακατάληπτο Όταν ήρθε, τον είχαν λυσοάξει ότι είχε φέρει όπλα. Δεν είχε φέρει όπλα. Το παίρνουνε στην αστυνομία, του ρίχνουν στυλιάρι, του βράζανε αβγά και του βάζανε κάτω απ' τις μασχάλες...

(ΝΣ) Ποια εποχή;

(ΧΚ) Ε, τότε που ήταν οι... μόλις [ακατάληπτο στον πόλεμο, τότε. Αριστεροί και δεξιοί. Του δίνουν σαρδέλες παστές και δεν του δίνουνε νερό. Και ξύλο κάθε τόσο. «*Βρε δεν έχω τα όπλα αυτά που [ακατάληπτο! Δεν έχω!*» «*Όχι, έχεις! Όχι έχεις!*» Του κάνουν δικαστήριο στη Μυτιλήνη, τον δικάζουν ισόβια. Αφού ήρθε, θα πω και 'γω παρακάτω, και τον στείλανε στην... στην Αίγινα. Στις φυλακές.

[Απευθύνεται σε πελάτισσα που ρωτάει αν είναι ανοιχτά.]

(ΧΚ) Σήμερα έχουμε μόνο γλυκά λόγια! Θα σου πω ότι να κάνεις δίαιτα σήμερα γιατί κάθε Δευτέρα δεν μαγειρεύουμε, έχουμε καθαρισμό. Να το ξέρεις τη Δευτέρα. Κάνε και δίαιτα, φάε κανένα αβγουλάκι σήμερα, καλά είναι. Εντάξει. Γεια χαρά, γεια, γεια! Και που λες, τον πιάνουν τον φέρνουν στην... Και τον καιρό, εδώ στην Αθήνα, οι αριστεροί μού φαίνεται, σκοτώσαν τον Λαδά. Κάποιοι Λαδά. Δεν ξέρω, το 'χεις ακούσει καθόλου; Και για αντίποινα βγάλανε αυτόνε κι έναν που ήτανε από ένα χωριό Άργεννο, το λένε,

κοντά, δίπλα στο δικό μας και τους ντουφεκίσανε. Αυτός σου λέω ότι... [Χτυπά το τηλέφωνο Κάτσε ρε γαμώ το...]

[Διακοπή]

00:57:06

(ΧΚ) Είχε αρραβωνιαστεί αυτή την μια την αδερφή μου, τη δεύτερη. Χάθηκε με τους πολέμους, είχε βρεθεί κάτω στη Λιβύη. Λήξαν όλα, πουθενά. Εν τω μεταξύ τον είχαν για χαμένο, τα φτιάχνει με τον αδερφό του... Ακούς; Και μετά φανερώνεται! Αυτός. Ένα παιδί μάλαμα.

(ΓΚ) Πόσο χρόνια μετά...

(ΧΚ) Αυτός θα γύρισε, αφού... Ήταν κληρωτός. Μόλις τελείωνε η θητεία του έγινε ο πόλεμος, τους πήρανε απ' την Τουρκία, τον κατεβάσαν, τον πήγαν στην Λιβύη. Και όσα χρόνια κράτησε. Ήταν μικρός ακόμα, κατάλαβες; Τα πολεμικά, τα δικά του τα στρατιωτικά και τα... τούτου του πολέμου τα χρόνια. Κατάλαβες; Και ήρθε, ήρθε, πώς πήγε ο διάολος τώρα και το σκοτώσαν το παιδί και πάει παντρεύτηκε τώρα με τον άλλον, θεός σχωρέστον, κι αυτός πέθανε. Αλλά θέλω να σου πω.

(ΝΑ) Ποιος το σκότωσε το παιδί αυτό;

(ΧΚ) Τον εκτέλεσαν ρε παιδί μου! Βέβαια, βέβαια. Με αυτόν κι έναν άλλον τον εκτέλεσαν στην... αυτή. Γιατί του ζητάγανε όπλα. Αυτός δεν είχε όπλα, «Όχι! Έχεις όπλα!» Κατάλαβες; Αυτές τις καταστάσεις τις έζησα. Κατάλαβες; Και επειδής είχα σιχαθεί για όλα τα πράγματα γιατί γινόταν πολλές αδικίες... Ο ένας, ο Νωματάρχης, α! Αυτός θέλω να σου πω, έληξε ο πόλεμος, κατέβηκε ο άλλος ήρθε απ' το βουνό, εντάξει. Έληξε. Εν τω μεταξύ εγώ ήμουνα μικρός αλλά τον συνάνταγα εγώ γιατί είχαμε χωράφι και τον είχα συναντήσει, τον βοηθάγαμε... Μ' έλεγε και Χρηστέλλι κιάλας. Όταν πήγα από δω που είχα πάει τη... , για τις άδειες που έφυγα και πήρα για τη μάνα μου, να δω κι αυτά [κατάληπτο, ο Νωματάρχης που τον κυνήγαγε, αυτός άρχισε να έχει.., είχε μπόλικα παιδιά, έχει κάνει 3-4 αγόρια και ο ένας, τότε άρχισε η έξοδο για τους Καναδάδες κι εκεί. Η έξοδος που πηγαίναμε για τους Καναδάδες, Αυστραλίες και τέτοια. Και κατέβηκε να κάνει τα χαρτιά του στην Αθήνα, γιατί είχε «σπρέχεν» καλό. Ήταν τότε... Και ξέρεις, σ' αριστερούς τότε δεν δίνουν κι εύκολα τα χαρτιά και... Μπαίνει στο γραφείο μέσα, τα κατάφερε, ας πούμε, μπαίνει στο γραφείο της Ασφάλειας. Ποιον βρίσκει αρχηγό της Ασφάλειας; Τον Νωματάρχη που τον κυνήγαγε. Καταλαβαίνεις; Τον Νωματάρχη που τον κυνήγαγε. Του 'ρχεται όλα αυτά στο κεφάλι, παθαίνει εγκεφαλικό. Πέφτει μες στο αυτό..., τον πήρε αυτός και τον πήγε στο νοσοκομείο κάποια στιγμή και μου τα 'λεγε. Είχε δει μετά, όταν ήταν στο χωριό, είχε κουτσαθεί, είχε... Και όλα αυτά έχουν συμβεί είναι η πάσα αλήθεια. Ό,τι σου είπα δεν έχω βγάλει τόσο, τόσο!

(ΝΣ) Πώς το λέγαν το παλικάρι που το εκτελέσανε;

(ΧΚ) Στρατής Κονιάρης ήτανε. Μάλιστα. Και μετά ήταν ο άλλος που πήρε την αδερφή μου Ευάγγελος Κονιάρης ήταν ο άλλος ο αδερφός. Κατάλαβες; Αλλά κι αυτός ο φουκαράς έπαθε καρκίνο μετά και δεν έζησε πολλά χρόνια. Αυτή ήταν η δουλειά κι όλα τα κατοχικά στα περιέγραφα όπως ακριβώς έχει. Ό,τι... δεν σου στράβωσα ούτε σου ίσιωσα τίποτα! Αυτό είναι.

01:00:27 Δεν γνωρίζει κάποιον Χαλανδραίο που να πήγε στη Μακρόνησο ή να εκτελέστηκε, ούτε τα πεθερικά του είχαν δραστηριότητα στην κατοχή ή στον εμφύλιο.

(ΝΣ) Εδώ, μετά το '50 όταν ήρθατε τι κατάσταση βρήκατε; Ακούσατε, κάποιους τους πήγαν στην Μακρόνησο, κάποιον Χαλαντραίο που τον εκτελέσανε...

(ΧΚ) Ε, καλά τους Χαλαντραίους δεν τους γνώριζα. Μπορεί να πήγαν. Καλά, δεν μπορεί να μην είχε αριστερούς το Χαλάντρι!

(ΝΣ) Από 'δω στη γειτονιά, ή απ' την οικογένεια της γυναίκα σας...

(ΧΚ) Δεν είχαμε εδώ γειτονιά τότε, καταλαβαίνεις;

(ΝΣ) Η οικογένεια της γυναίκας...

(ΧΚ) Η οικογένεια ... ποιανού;

(ΝΣ) Πώς πέρασε την Κατοχή και τον εμφύλιο;

(ΧΚ) Της δικιάς μου; Ήταν μικρή, μωρέ τότε κι εκείνη... ,

(ΝΣ) Η οικογένεια λέω.

(ΧΚ) Ε, ο πατέρας της δεν ανακατευόταν. Η πεθερά μου αγράμματη και ο πατέρας της δεν είχαν ανακατευτεί. Δεν είχανε δραστηριότητα. Αυτός ήταν πηγαδάς, δεν είχε και πολλά άλλα πράγματα. Δεν ήξερε, ούτε γραμματικές γνώσεις είχε, δεν είχε τίποτα, ήτανε απλός, ήτανε... Και στο μαγαζί, να πούμε, η πεθερά μου ήτανε η Ντελμπεντέρισσα που έκανε τις φασαρίες. Και το χρωστάμε σ' αυτή! Μια αρχή ήταν από κει! Κατάλαβες; Αυτό το λίγο, λίγο, πετραδάκι, πετραδάκι που λέει... Έτσι το έκανε και... πάει και στο τραγούδι. Κατάλαβες;

(ΝΑ) Ωραία!

(ΧΚ) Αυτά γενικά είναι, χάρηκα που σας γνώρισα!

(ΝΣ) Ευχαριστούμε πάρα πολύ!

(ΧΚ) Να 'στε καλά! Να 'ρθείτε μια μέρα να φάμε γιατί σήμερα δεν έχω τίποτα. Άργησε κι αυτή η ρουφιάνα σήμερα, γιατί έχει κάτι χαρτιά να φτιάξει, δεν ξέρω, έρχεται νωρίς και φτιάχνει πίτες, να σας κέρναγα καμιά πίτα. Σπανακόπιτες και κολοκυθόπιτες.

(ΝΣ) Άλλη φορά θα 'ρθούμε εμείς.

(ΧΚ) Να 'ρθείτε ...

(ΝΑ) Θα 'ρθούμε με τον Νίκο τον Οικονομίδη.

(ΧΚ) Ναι, ναι, ναι! Δεν σου 'πα, αυτός... Αυτό εκεί, το βλέπεις; Που μου 'χουνε κάνει; Βλέπεις το χέρι μου; Είναι μαύρο μέσα; Λοιπόν. Τον καιρό εκείνο, άκου να δεις. Καθάριζα αγκινάρες. Κι οι αγκινάρες μαυρίζουν το χέρι. Έρχονται κάτι, τακτικά και παίρνουνε συνεντεύξεις κάποιιοι και δεν ξέρω τι, κάθονται εκεί πέρα, έτσι ακριβώς όπως είναι το χέρι μου. Και... με πήραν φωτογραφία. Ήρθε το περιοδικό την είδα, μου τη βάρωσε και λέω αυτουνού «Πάρτεηνε, ρε, και φτιάξτηνε λίγο τη φωτογραφία!» Ε, ο Νίκος «Καλύτερα...» λέει «...να το κάνω κάδρο!». Και μου κάνει το κάδρο, και τους λέω τώρα «Το βλέπετε αυτό; Δεν μοιάζω...» λέω «... του Παπανδρέου;» Έχω φάει του κόσμου τις Παναγιές! [Γέλια Και τώρα «Δεν σε χωνεύω ρε πούστη!» του λέω «Μ' έκανες

Παπανδρέου και δεν έμεινε άνθρωπος να μην με βρίσει!» [Γέλια Είναι καλά παιδιά, ο Νίκος είναι... Ναι αυτό η κόρη μου ανακατεύεται σ' αυτά. Αυτή έδωσε και τις φωτογραφίες και τέτοια... Φωτογραφίες βγάζαμε συνέχεια, κατάλαβες; Αυτά είναι. Όλος ο κόσμος έρχεται και γράφει και βάζει και τα κάνουνε κάδρα και τα κολλάει. Κι έχουμε γεμίσει τους τοίχους. Δόξα τω θεώ, φίλους έκανα, δόξα τω θεώ! Να 'ναι καλά κι αυτοί κι εγώ. Χάρηκα και πάλι, και να είσαστε καλά.